

SAMEN WERKEN AAN EEN BETERE LEESVAARDIGHEID

Niki Moeken

ITTA - Universiteit van Amsterdam

‘De aardkorst heeft veel verschillende mineralen. Dit zijn vaak kristallen met prachtige kleuren en vormen. Het hoofdbestanddeel van de kristallen is meestal SiO_2 . Het hangt af van de elementen Cr, Ca, Mn of Fe welke kleur en kristalvorm zich heeft gevormd. Omdat de siliciumverbindingen nogal hard zijn, kunnen ze worden geslepen en gepolijst. Je vindt ze vaak in sieraden bijvoorbeeld als rozenkwarts, tijgeroog of amethyst. Er zijn ook zachte mineralen, zoals het goudkleurige pyriet, $\text{FeS}_2(\text{s})$. Naast zuurstof en silicium zijn het vooral metalen die in de aardkorst voorkomen, bijvoorbeeld zwavel. Pure zwavel en zwavelverbindingen kun je vinden in vulkanische gebieden. Andere niet-metalen moeten uit een delfstof worden vrijgemaakt, zoals het veelvoorkomende silicium. Het element silicium is een belangrijke grondstof voor de computerindustrie.’ (Bolt e.a., 2012).

KENMERKEN ZAAKVAKTEKSTEN

- Grote informatiedichtheid
- Gecomprimeerde alinea's
- Veel laagfrequente woorden
- Nieuwe concepten, feiten, details

LEESVAARDIGHEID IN HET VO

20% van de brugklasleerlingen is onvoldoende in staat om schoolteksten begrijpend te lezen

(Hacquebord et al., 2004)

Stagnatie in de tweede- en derde klas

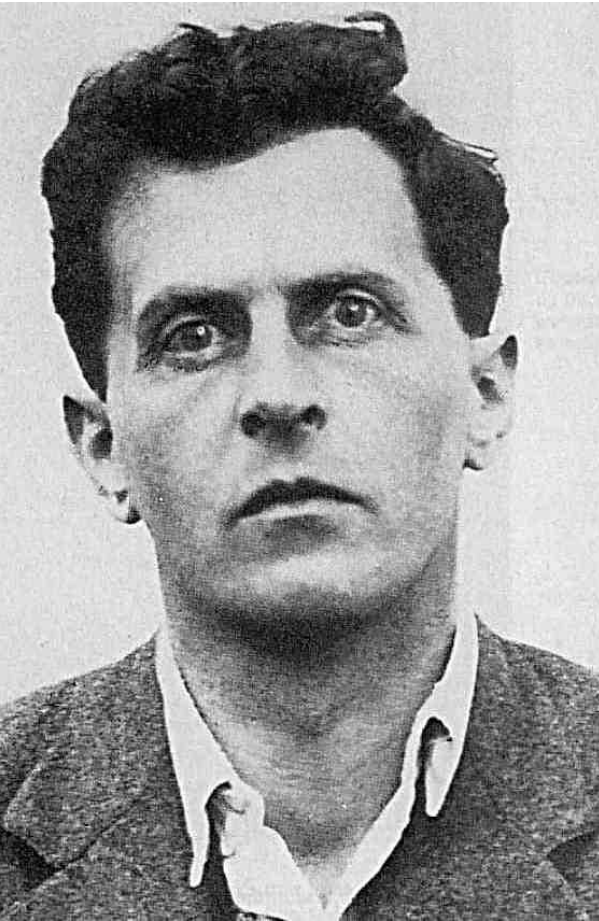
(Welie, 2013)

Leesonderwijs bevat weinig kenmerken van wat bekend is over effectief leesonderwijs

(De Milliano, 2013; Moeken et al., 2015; Welie, 2013)

‘LEZEN IS NIKS VOOR MIJ’

- Mattheuseffect: de goede lezers worden steeds beter, de zwakke worden zwakker.
- De verschillen tussen zwakke en goede lezers in een jaarlaag zijn enorm.
- Zwakke lezers vergelijken zichzelf voortdurend met goede lezers en schrijven zichzelf af: “lezen is niks voor mij”.

WITTGENSTEIN

*De grenzen van mijn taal,
zijn de grenzen van mijn wereld.*

EFFECTIEVE DIDACTIEK

- Taal binnen de zaakvakken
- Accent op leesproces
- Aandacht voor vocabulaireverwerving
- Aandacht voor ontwikkeling leesstrategieën
- Aandacht voor tekstverbanden
- Stimulering van gedeelde cognitie

A 56 Eefje staat vanuit haar hotelkamer in Toronto op een hoogte van 24,5 meter naar de CN-tower te kijken. De CN-tower is een van de hoogste gebouwen ter wereld. Eefje ziet het onderste gedeelte onder een hoek van 37.5° en het bovenste gedeelte (het gedeelte boven het uitkijkplatform) onder een hoek van 14.5° .

a Bereken op welke hoogte het uitkijkplatform zit. Geef je antwoord in meters en rond af op één decimaal.

ONDERZOEK SAMENWERKEND LEZEN

Wie?

186 leerlingen uit de 2e klas
94 jongens, 92 meisjes

Groepen?

6 experimentele groepen
3 controlegroepen

Waarvandaan?

3 scholen, 9 klassen
vmbo, havo en vwo

Interventie?

24 uur samenwerkend lezen
8 uur begeleiding bij Nederlands

RESULTATEN

RESULTATEN

Meisjes en sterkere lezers vergroten hun tekstbegrip, kennis van connectieven en metacognitieve kennis van tekststructuren en leesstrategieën.

Maar: (vak)docenten vonden het lastig om de zelfstandig werkende leerlingen te begeleiden.

SAMENWERKEND LEZEN IN HET VO

Groepjes van 3 leerlingen

- Duidelijke rolverdeling
- Gedeelde verantwoordelijkheid
- Heterogene samenstelling

voorzitter

schrijver

denker

LEERLINGMATERIALEN

- ✓ **3 Rollenkaarten**
voorzitter, denker, schrijver
- ✓ **Strategiekaarten**
o.a. hulpstrategieën, signaalwoorden
- ✓ **Werkblad met oefeningen**
opdrachten voor, tijdens en na het lezen
- ✓ **Eindopdrachten**
samenvatting, presentatie

EN VOOR DE DOCENT...

- ✓ **Docentenhandleiding**
Tips, trucs & voorbeelden
- ✓ **Nakijkformulier**
Ter beoordeling van de ingevulde werkbladen
- ✓ **Checklist**
Om te gebruiken bij eigen lessen of lesobservaties

AAN DE SLAG

- Vorm groepjes van 3 en verdeel de rollen.
- Bekijk de tekst en maak de opdrachten op het werkblad.
- Bedenk voor jezelf:
 - Zou je dit kunnen inzetten in jouw lessen?
 - Voor welke leerlingen is dit geschikt?

BEKIJK DE FILMPJES

- Hoe werken de leerlingen samen?
- Wat doet de docent goed?
- Wat kan nog beter?

BEGELEIDING VAN DE DOCENT

- Begeleid de leerlingen bij het leesproces
 - Demonstreer hardop denken klassikaal of groepsgewijs
 - Wijs de leerlingen op het gebruik van strategieën
 - Vraag geregeld door
- Begeleid de leerlingen bij het samenwerken
 - Bespreek de samenwerking na afloop. Hielden zij zich aan de eigen rollen en taken? Heeft iedere leerling een bijdrage geleverd? Luisterden zij voldoende naar elkaar?

WAT IS ER NODIG?

- Professionalisering (vak)docenten
- Samenwerking taal- en vakdocenten
- Evt: Leescoördinatoren / leescoaches
- Maatwerkoplossingen voor (vakoverstijgend) taal- en leesbeleid

DISCUSSIE

1. Hoe creëer je draagvlak onder (vak)docenten?
2. Hoe zorg je voor een goede training en begeleiding van (vak)docenten?
3. Hoe realiseer je de samenwerking tussen taal- en vakdocenten?

GOED LEESONDERWIJS: EEN ZAAK VAN IEDEREEN!

CONTACT

Niki Moeken

ITTA - Universiteit van Amsterdam

Plantage Muidergracht 24

1018 TV Amsterdam

t 020 - 525 3844

Niki.moeken@itta.uva.nl

www.itta.uva.nl